

PRÁVO V KLINICKÉ PSYCHOLOGII SVÉPRÁVNOST

31. 3. 2022

SHRNUTÍ PŘEDCHOZÍCH SEMINÁŘŮ

Oznamovací povinnost

- Znat právní úpravu, která na Vás dopadá
- Pečlivě vést dokumentaci, aby bylo zřejmé, že postupuje v souladu s touto úpravou
- Nejasné případy konzultovat v rámci supervize

Hospitalizace bez souhlasu

1. Jeví osoba známky duševní poruchy nebo jí trpí nebo je pod vlivem návykové látky?
2. Ohrožuje tato osoba sebe nebo své okolí?
3. Je toto ohrožení závažné?
4. Je toto ohrožení bezprostřední?
5. Je pravdou, že toto ohrožení nelze odvrátit jinak?

SVÉPRÁVNOST

<https://forms.gle/29GQoutcAoXVS8G79>

Co je to svéprávnost

- Kolik lidí v České republice má svéprávnost omezenou?
- Jak poznám, že má někdo omezenou svéprávnost?
- Jaké dopady má omezení svéprávnosti na člověka?

Výpovědi lidí, kteří byli omezeni ve svéprávnosti můžete shlédnout v pořadu „*Pološero - Jak jsem se stal nečlověkem*“

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10318730018-polosero/217562222000008-polosero-jak-jsem-se-stal-neclovekem/> (9:00)

SVÉPRÁVNOST – CO TO JE?

Svéprávností se rozumí schopnost člověka samostatně právně jednat. Právní jednání pod sebou zahrnuje spoustu činností, kterým je společné, že je právo nějak reguluje. Činnosti, které jsou právním jednáním, jsou jednak činnosti každodenní ale i činnosti velmi výjimečné.

Omezit svéprávnost člověka může jen soud, a to po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.

Právním jednáním je koupě čehokoliv, uzavření manželství, účast u voleb, sepsání závěti, vyslovení **souhlas s poskytováním zdravotních služeb ...**

SVÉPRÁVNOST – KOLIK?

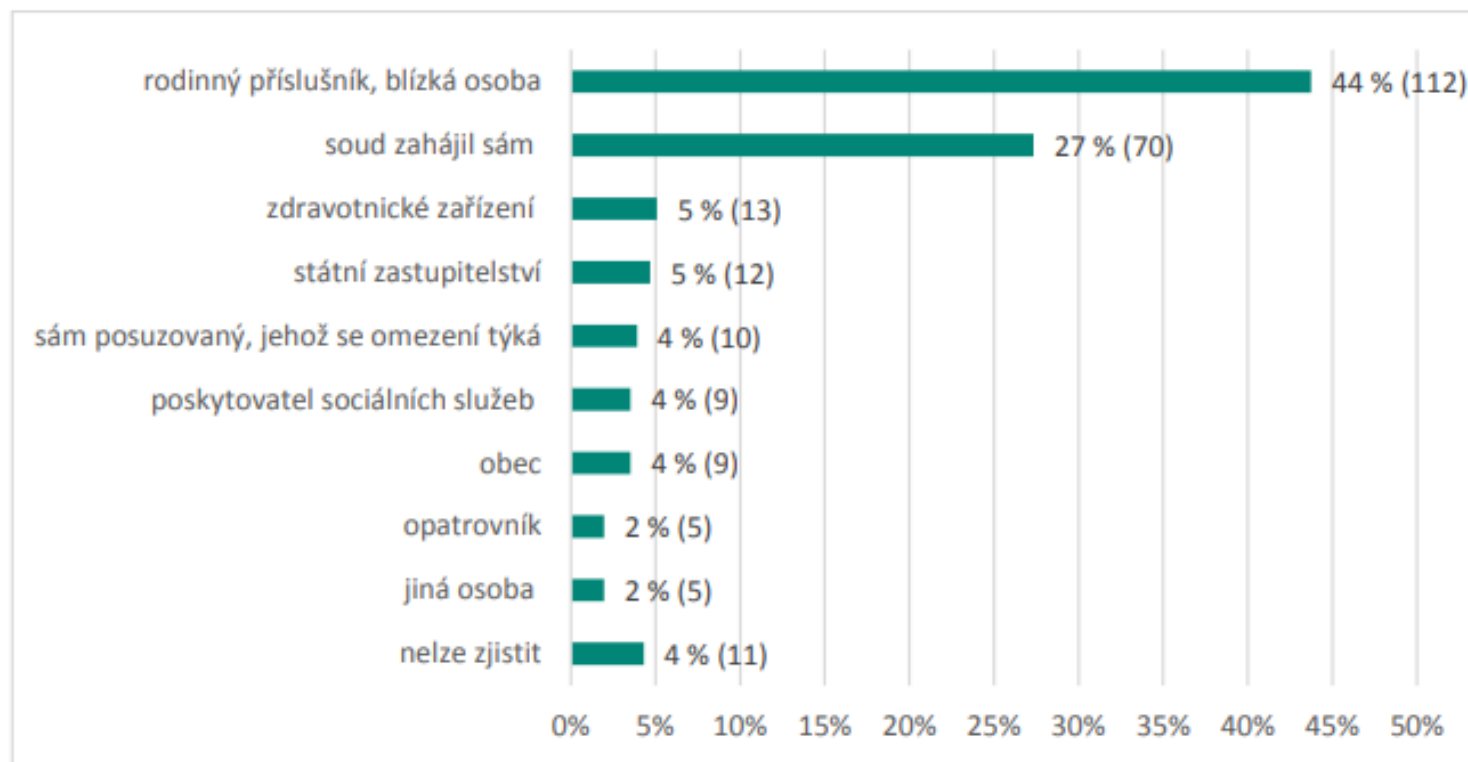
V ČR jsou lidé s duševním onemocněním omezováni ve svéprávnosti dříve ve způsobilosti k právním úkonům. Svěprávnost již nelze zcela odebrat.

Křižovatky autonomie. Praxe soudů při rozhodování o podpůrných opatřeních. (Veřejný ochránce práv, 2020)

[2018_61_Vyzkum-svepravnost.pdf \(ochrance.cz\)](#)

- V ČR je ve svéprávnosti nějak omezeno více jak 40.000 osob.
- Až 85% z osob, kterých se týkal výzkum uvedený výše bylo omezeno v oblasti vyslovování souhlasu s poskytováním zdravotních služeb.

Graf 4 Osoby či instituce, které podaly návrh/podnět na zahájení řízení o svéprávnosti osoby (N=256)

Křižovatky autonomie. Praxe soudů při rozhodování o podpůrných opatřeních. (Veřejný ochránce práv, 2020)

[2018_61_Vyzkum-svepravnost.pdf \(ochrance.cz\)](#)

SVÉPRÁVNOST – JAK SE TO DOZVÍM?

Třetí osoba nijak nezjistí, že se jedná o osobu omezenou ve svéprávnosti.

Je to dobře nebo špatně?

§ 77 odst. 7 písm. e) ZZS

Policie České republiky poskytne poskytovateli na základě jeho písemné žádosti následující údaje adresu místa pobytu, jméno, popřípadě jména, a příjmení zákonného zástupce pacienta, který je nezletilou osobou, nebo opatrovníka pacienta s omezenou svéprávností, který s ohledem na svůj zdravotní stav nebo věk není schopen sdělit údaje potřebné k vyhledání zákonného zástupce nebo opatrovníka, anebo zemřelého pacienta, který byl nezletilou osobou nebo osobou s omezenou svéprávností.

Registr ve kterém je obsažena informace o omezení svéprávnosti upravuje

Zákon č. 133/2000 Sb. Zákon o evidenci obyvatel a rodných číslech

SVÉPRÁVNOST

§ 55 Občanského zákoníku (1) *K omezení svéprávnosti lze přistoupit jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.*

(2) *Omezit svéprávnost člověka lze jen tehdy, hrozila-li by mu jinak závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření.*

Alternativami k omezení svéprávnosti je:

- Smlouva o nápomoci
- Zastoupení členem domácnosti
- Ustanovení opatrovníka bez omezení svéprávnosti
- Předběžné prohlášení

SVÉPRÁVNOST A ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

Je třeba zjistit jeho názor nezletilého pacienta na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to přiměřené rozumové a volní vyspělosti.

(§ 35 odst. 1 zákona o zdravotních službách)

Jde-li o pacienta s omezenou svéprávností, právo na informace o zdravotním stavu a právo klást otázky náleží zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi pacienta **a pacientovi**, je-li k takovému úkonu přiměřené rozumové a volně vyspělý.

(§ 35 odst. 5 zákona o zdravotních službách)

Není-li osoba plně svéprávná, je neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá. Neplatné je i právní jednání osoby jednající v duševní poruše, která ji činí neschopnou právně jednat. + Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.

(§ 581 a 586 občanského zákoníku)

DŘÍVE VYSLOVENÉ PŘÁNÍ CESTOVÁNÍ VŮLE ČASEM

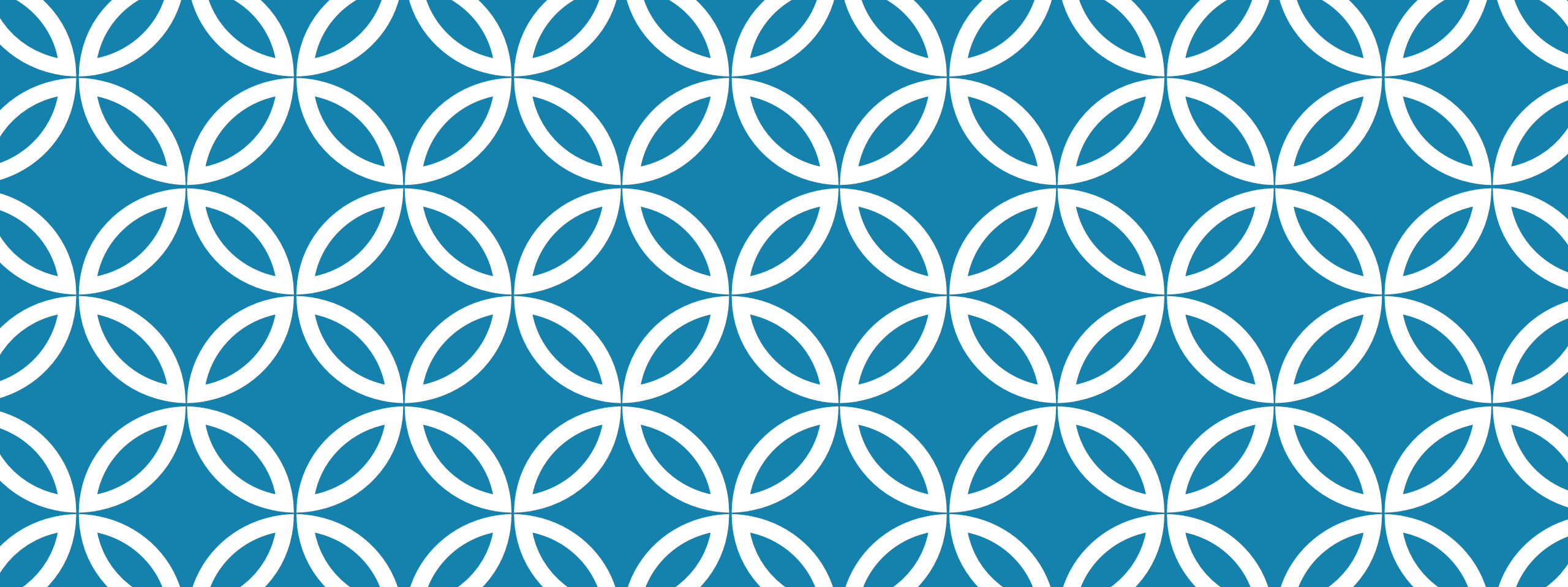
Co to je dříve vyslovené přání?

§ 36 odst. 1 ZZS

Pacient může pro případ, kdy by se dostal do takového zdravotního stavu, ve kterém nebude schopen vyslovit souhlas nebo nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb a způsobem jejich poskytnutí, tento souhlas nebo nesouhlas předem vyslovit.

Může se jím být odmítnuta nedobrovolná hospitalizace? Ne

Musí být v respektováno při nedobrovolné léčbě? Odpověď není jistá, případ, kdy by psychiatrický pacient měl k dispozici dříve vyslovené přání sepsané prokazatelně v plné remisi, nebo před propuknutím onemocnění, se dle mých informací nevyskytl, je pak otázka výkladu zákona, zda by takové přání nebýt léčen mělo být respektováno.

NEZLETILÝ PACIENT

23. 11. 2020

NEZLETILÝ PACIENT - PŘÍKLAD

Pracujete jako soukromý klinický psycholog. Do Vaší ordinace po předchozím objednání dorazí nový klient, z jeho kartičky pojištěnce, zjistíte, že mu/jí ještě nebylo 18 let, je mu/jí 17 let. Klient Vám sdělí, že nechce, aby jste kontaktovali jeho rodiče. V terapii chce klient řešit svůj strach z toho, že rodiče nepřijmou jeho/její coming out.

<https://forms.gle/GTAqNtKTz6Ybuie48>

- přijmete klienta do péče bez souhlasu rodičů?
- budete rodiče o přijetí informovat, nebo klientovi slíbíte, že nic oznamovat nebudete?
- sdělíte rodičům klienta, že ho/ji máte v péči (našli Vaši vizitku v jeho/jejích věcech, mají strach, protože se chová jinak)
- ukončíte péči o klienta, když Vám rodiče řeknou, že si nepřejí, aby za Vámi docházel?

NEZLETILÝ PACIENT – MOHU NEZLETILÉHO PŘIJMOUT NA ZÁKLADĚ JEHO SOUHLASU, NEBO POTŘEBUJI SOUHLAS RODIČŮ?

§ 892 odst. 1) „Rodiče mají povinnost a právo zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé“

§ 31 NOZ „Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.“

§ 95 NOZ „Nezletilý, který není plně svéprávný, může v obvyklých záležitostech udělit souhlas k zákroku na svém těle také sám, je-li to přiměřené rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku a jedná-li se o zákrok nezanechávající trvalé nebo závažné následky.“

Mimo zdravotní služby, je to jednodušší – bude to závazkový v oblasti péče o zdraví § 2636 OZ nebo nebo nepojmenovaný závazkový vztah, a bude záležet na posouzení rozumové a volní vyspělosti nezletilého jednat samostatně.

Není potřeba čekat do 18, ale individuálně posoudit, zda je nezletilý dostatečně vyspělý k udělení souhlasu.

NEZLETILÝ PACIENT – MUSÍM RODIČE INFORMOVAT O PŘEVZETÍ PACIENTA DO PÉČE?

§ 35 odst. 1 zákona o zdravotních službách „*Jde-li o nezletilého pacienta nebo pacienta s omezenou svéprávností, právo na informace o zdravotním stavu a právo klást otázky náleží zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi pacienta a pacientovi, je-li k takovému úkonu přiměřeně rozumově a volně vyspělý.*“

Mám za to, že není nutné informovat rodiče pacienta schopného udělit souhlas samostatně o pacienta do péče.

CO MUSÍM SDĚLIT RODIČŮM NEZLETILÉHO PACIENTA? KTERÍ SE PTAJÍ?

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte.

(§ 858 občanského zákoníku)

Jde-li o nezletilého pacienta nebo pacienta s omezenou svéprávností, právo na informace o zdravotním stavu a právo klást otázky náleží zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi pacienta a pacientovi, je-li k takovému úkonu přiměřeně rozumově a volně vyspělý.

(§ 35 odst. 5 zákona o zdravotních službách)

Do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi mohou v přítomnosti zaměstnance pověřeného poskytovatelem nahlížet, pořizovat si její výpisy nebo kopie pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta

(§ 65 odst. 1 písm. a) zákona o zdravotních službách)

Pokud se rodiče aktivně zajímají, mám za to, že jim mají být sděleny informace o jejich dítěti, i v případě, že dítě je způsobilé dát souhlas s poskytováním zdravotních služeb samostatně.

CO MUSÍM SDĚLIT RODIČŮM NEZLETILÉHO PACIENTA?

Musím “udat“ pacienta rodiči, o němž pacient říká, že mu rodič ubližuje?

§ 32 odst. 3) zákona o zdravotních službách

Poskytovatel může v nezbytném rozsahu zadržet informaci o zdravotním stavu nezletilého pacienta jeho zákonnému zástupci, pěstounovi nebo jiné pečující osobě v případě podezření, že se tato osoba podílí na zneužívání nebo týrání nebo ohrožování zdravého vývoje tohoto nezletilého pacienta, lze-li předpokládat, že poskytnutím této informace by mohlo dojít k ohrožení pacienta. Obdobně se postupuje, jde-li o pacienta s omezenou svéprávností.

CO MUSÍM SDĚLIT RODIČŮM NEZLETILÉHO PACIENTA?

Musím “udat“ pacienta rodiči, o němž pacient říká, že mu rodič ubližuje?

§ 32 odst. 3) zákona o zdravotních službách

Poskytovatel může v nezbytném rozsahu zadržet informaci o zdravotním stavu nezletilého pacienta jeho zákonnému zástupci, pěstounovi nebo jiné pečující osobě v případě podezření, že se tato osoba podílí na zneužívání nebo týrání nebo ohrožování zdravého vývoje tohoto nezletilého pacienta, lze-li předpokládat, že poskytnutím této informace by mohlo dojít k ohrožení pacienta. Obdobně se postupuje, jde-li o pacienta s omezenou svéprávností.

CO MUSÍM SDĚLIT RODIČŮM NEZLETILÉHO PACIENTA? POKUD TO JDE, VYJASNĚTE SI TO PŘEDEM.

Smlouva s rodičem o tom, co sdělím nebo nesdělím?

§ 32 odst. 1) zákona o zdravotních službách

Záznam o vzdání se podání informace o zdravotním stavu a určení osoby, které má být informace o zdravotním stavu podána, je součástí zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi; záznam podepíše pacient a zdravotnický pracovník. K vzdání se podání informace o zdravotním stavu se nepřihlíží, jde-li o informaci, že pacient trpí infekční nemocí nebo jinou nemocí, v souvislosti s níž může ohrozit zdraví nebo život jiných osob.

CO MUSÍM SDĚLIT RODIČŮM – ODBOČKA KE ŠKOLNÍ PSYCHOLOGII

Pedagogický pracovník je povinen

e) zachovávat mlčenlivost a chránit před zneužitím osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů a výsledky poradenské pomoci školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště, s nimiž přišel do styku,

f) poskytovat dítěti, žáku, studentovi nebo zákonnému zástupci nezletilého dítěte nebo žáka informace spojené s výchovou a vzděláváním.

Je školní psycholog pedagogický pracovník? ANO

Zákon č. 563/2004 Sb. - Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

UKONČENÍ PÉČE NA PŘÁNÍ RODIČŮ.

§ 437 odst. 1 NOZ „Zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného ...“

§ 892 odst. 3 NOZ *„Rodič nemůže dítě zastoupit, jestliže by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem nebo mezi dětmi týchž rodičů. V takovém případě jmenuje soud dítěti opatrovníka.“*

Pokud nezletilý byl způsobilý vyslovit souhlas s poskytováním péče a přeje si její pokračování, tak na žádost rodičů nemá být péče ukončena, mají se obrátit na soud, aby jejich rozpor vyřešil.